

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Paedagogica VI (2016)

ISSN 2299-2103

I. HISTORIA INSTYTUTU PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

Magdalena Pasteczka

Jak tworzyła się historia Instytutu Pedagogiki Specjalnej?¹

Sięganie w przeszłość pozwala uzmysłwić sobie wysiłki wcześniejszych pokoleń włożone w tworzenie i porządkowanie przestrzeni życia. Rolą kształcenia akademickiego jest przekazywanie oraz popularyzowanie wiedzy. Zadaniem jednostek akademickich jest również prowadzenie działalności naukowo-badawczej, odkrywanie, rozwijanie, weryfikowanie wiedzy ściśle związanej z działalnością dydaktyczną w konkretnej dyscyplinie naukowej.

Rozpoczęcie kształcenia pedagogów specjalnych w ówczesnej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie datuje się na rok 1964, kiedy to przyjęto pierwszą grupę słuchaczy na kierunek pedagogika specjalna. Kolejne punkty wytyczające przebieg rozwoju organizacyjnego i naukowego dzisiejszego Instytutu Pedagogiki Specjalnej można podzielić na cztery następujące po sobie etapy. Niewątpliwie pierwszym z nich jest wyodrębnienie Zakładu Pedagogiki Specjalnej w 1974 r., kolejnym – dzięki szybkiemu rozwojowi naukowemu i prężnym działaniom pracowników – przekształcenie Zakładu w Katedrę Pedagogiki Specjalnej (1982). Szeroka działalność naukowo-badawcza i dydaktyczna oraz systematyczne powiększanie składu osobowego o kolejnych dobrze wykwalifikowanych pracowników, doprowadziło w 1999 r. do podziału Katedry na cztery Zakłady oraz Pracownię Logopedyczną. Niespełna 70 lat od momentu rozpoczęcia kształcenia pedagogów specjalnych na krakowskiej uczelni pedagogicznej i prawie 60 lat od powstania formalnych struktur akademickich, prowadzących działalność naukowo-badawczą oraz dydaktyczną, w miejsce dotychczasowej Katedry powołano Instytut Pedagogiki Specjalnej (2011).

¹ W opracowaniu wykorzystano fragmenty niepublikowanej pracy magisterskiej „Instytut Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie”, napisanej pod kierunkiem dr. Ryszarda Ślęczki

Prof. Jan Konopnicki i Katedra Pedagogiki Eksperymentalnej

W roku 1960 w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie powołano drugą (obok istniejącej od 1952 roku Katedry Pedagogiki, kierowaną przez ówczesnego Rektora WSP – prof. Zygmunta Mysłakowskiego) katedrę pedagogiczną – Katedrę Pedagogiki Eksperymentalnej (Knapik, Szewczyk 1981: 149). Wchodziła ona w skład Wydziału Humanistycznego, jej kierownikiem został prof. dr hab. Jan Konopnicki – historyk, filozof, nauczyciel. W czasie wojny kierował, powołanym z jego inicjatywy, edynburskim Studium Pedagogicznym, kształcącym nauczycieli. Po wojnie wrócił do kraju, najpierw do Wrocławia, gdzie pełnił m.in. funkcję rektora tamtejszej Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego, a z początkiem lat 60. do Krakowa. Zainteresowania naukowo-badawcze Profesora dotyczyły niedostosowania społecznego oraz drugoroczności i odsiewu szkolnego. Badania prowadzone pod Jego kierunkiem, w ramach seminariów magisterskich na studiach z zakresu pedagogiki specjalnej (prowadzonych od roku 1964), jak i doktoranckich (studium prowadzone w Katedrze od 1963 r.), były skoncentrowane na problemach związanych z przyczynami niedostosowania oraz resocjalizacją dzieci i młodzieży; opóźnieniami, powodzeniami i niepowodzeniami w nauce szkolnej – także dzieci upośledzonych umysłowo i głuchych (Knapik, Szewczyk 1981: 101). Pod jego kierunkiem pięciu asystentów Instytutu Nauk Pedagogicznych napisało i obroniło prace doktorskie, a trzech adiunktów uzyskało stopnie doktora habilitowanego. Był promotorem 50 doktoratów. W swojej działalności naukowo-dydaktycznej podkreślał, że to dobro dziecka zawsze powinno stanowić cel i kryterium wartości przedsięwzięć badawczych. Respektowanie podmiotowości dziecka, jego indywidualności, potrzeb, poczucia bycia szczęśliwym, stały się standardami praktyki pedagogicznej dla studentów i pracowników kierowanej przez niego jednostki.

Już w 1963 roku przy Katedrze utworzono Zakład Oświaty Dorosłych z kierownikiem w osobie doc. Franciszka Urbańczyka. Zespół łączący osoby związane z kierownikiem oraz prof. Janem Konopnickim szybko znalazły uznanie władz. Dzięki temu w 1964 roku, na mocy zarządzenia Ministra Oświaty odbyła się pierwsza rekrutacja na 4-letnie studia zaoczne w zakresie pedagogiki specjalnej (Knapik, Szewczyk 1981: 149). Były to studia magisterskie dla absolwentów tego samego kierunku, którzy studiowali w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. W latach 1963/64 do 1969/70 stopień magistra pedagogiki specjalnej w Wyższej Szkole Pedagogicznej uzyskało 91 osób (Kulpa 1973: 134).

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 15 kwietnia 1969 r. (za: Kulpa 1973: 131) został powołany Instytut Nauk Pedagogicznych WSP w Krakowie na Wydziale Filologiczno-Historycznym. Jego kierownikiem został doc. dr hab. Jan Kulpa, a wicedyrektorem doc. dr Janina Długosz. Zmiana struktur uczelni wpłynęła znacząco na istniejące już jednostki, mające wejść w jego skład. Katedra Pedagogiki Ogólnej stała się Zakładem Teorii Wychowania, a dotychczasowa Katedra Pedagogiki Eksperymentalnej została przekształcona

w Zakład Dydaktyki. Ponadto utworzono: Zakład Praktyk Pedagogicznych, Pracownię Nauczania Początkowego, Pracownię Nowych Technik Nauczania oraz bibliotekę instytutową (Knapik, Szewczyk 1981: 151). Do chwili włączenia w skład Instytutu poszczególne jednostki organizacyjne prowadziły odrębną działalność naukową i dydaktyczną. Osobą spośród pierwszych pracowników Instytutu Nauk Pedagogicznych, która stworzyła podstawy Zakładu, a w dalszej perspektywie Katedry i Instytutu Pedagogiki Specjalnej, była Jadwiga Baran – magistrantka i doktorantka prof. Jana Konopnickiego.

Doc. Jadwiga Baran i Zakład Pedagogiki Specjalnej

Począwszy od 1971 r. Instytut Nauk Pedagogicznych zmieniał swój kształt, doszło do połączenia Zakładu Teorii Wychowania i Zakładu Dydaktyki w Zakład Pedagogiki (1971) oraz powołania Zakładu Wychowania Obronnego (1973). Jednak, co najważniejsze dla rozwoju pedagogiki specjalnej, na mocy Zarządzenia Rektora (Zarządzenie...: RS-02/127/74/) w 1974 r. powołany został Zakład Pedagogiki Specjalnej. Kierownikiem mianowano doc. Jadwigę Baran – surdopedagoga, absolwentkę i pracownika Katedry Pedagogiki Eksperymentalnej. Pod kierunkiem naukowym prof. Jana Konopnickiego przygotowywała pracę doktorską zatytułowaną *Konsekwencje pedagogiczne niedostosowania społecznego dzieci głuchych*, którą obroniła w 1968 r. Habilitację uzyskała w 1979 r. na Wydziale Humanistycznym WSP, przekładając rozprawę *Rozwijanie sprawności językowej uczniów głuchych w procesie dydaktyczno-wychowawczym w klasie V–VIII*. Jadwiga Baran była pracownikiem aktywnym, prowadziła ćwiczenia, wykłady, seminaria magisterskie i doktoranckie z pedagogiki ogólnej, pedagogiki specjalnej, surdopedagogiki i metodologii badań w pedagogice specjalnej.

Nowo powstały Zakład Pedagogiki Specjalnej mieścił się w głównym budynku Wyższej Szkoły Pedagogicznej przy ul. Podchorążych 2. Początkowo zajmował kilka pokoi przeznaczonych dla pracowników, a od 1977 r. otrzymał pomieszczenie na zorganizowanie pracowni pedagogiki specjalnej (Sprawozdanie... 1978/79). Już w pierwszych latach funkcjonowania Zakładu położono nacisk na tworzenie i pracę w zespołach związanych z konkretnymi specjalnościami. W Zakładzie działały dwa zespoły:

- pedagogiki specjalnej, w składzie: Jadwiga Baran, Janina Szymańska, Janina Wyczasy,
- psychologii specjalnej (klinicznej i poszczególnych odchyśleń od normy) oraz psychopatologii i psychiatrii dziecięcej, w składzie: Emilia Turska, Anna Zborucka-Domagałowa, Lucjan Chrzęściewski, Zofia Kordyl, Alicja Maurer (Plan pracy ZPS... 1975/76).

Za jedno z ważniejszych osiągnięć Zakładu można uznać uruchomienie Punktu Konsultacyjnego na terenie Dziecięcego Ośrodka Chorób Płuc w Rabce. Punkt pełnił rolę filii Zakładu, w której prowadzono studia z zakresu pedagogiki specjalnej, ale był także miejscem badań nad kształceniem i wychowaniem dzieci przewlekłe

chorych. Jego kierownikiem została dr Janina Szymańska (Sprawozdanie... 1980/81). Stworzenie Punktu było wspólnym dziełem Zakładu Pedagogiki Specjalnej Instytutu Nauk Pedagogicznych oraz Sekcji Pedagogiki Specjalnej przy Oddziale Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego w Krakowie.

Niewątpliwym sukcesem, prowadzonych przez pracowników Zakładu Pedagogiki Specjalnej badań, było opublikowanie dwóch podręczników dla szkół specjalnych. W 1980 r. ukazał się, razem z przewodnikami metodycznymi dla nauczycieli, dwuczęściowy podręcznik do matematyki dla szkół specjalnych, opracowany przez Janinę Wyczęsany i Helenę Siwek (KPS/39/82). Zespołowo opracowano problemy dydaktyki szkoły wyższej, dotyczące trudności w studiowaniu nauczycieli pracujących oraz pracy opiekuna roku w świetle opinii słuchaczy. Tematyka indywidualnych prac naukowych skupiała się wokół zagadnień związanych przede wszystkim z edukacją tzw. dzieci umysłowo ociężałych (Sprawozdanie roczne 1971/72), m.in. analizy czynników warunkujących powodzenie szkolne dzieci lekko upośledzonych umysłowo czy określenie stopnia opanowania treści programowych z zakresu języka polskiego i matematyki uczniów szkół specjalnych. Przewody doktorskie otworzyły w tym czasie mgr Janina Wyczęsany i mgr Alicja Maurer.

Studia jednolite z pedagogiki specjalnej prowadzono od 1964 roku. Dodatkowo w roku akademickim 1972/73 uruchomiono, poza 4-letnimi studiami zaocznymi, studia 3-letnie również zaoczne, skierowane głównie do absolwentów liceów pedagogicznych. W tym samym roku na studiach dziennych powstał kierunek pedagogiki specjalnej w trybie dwustopniowym, jako studia 3-letnie zawodowe, a także jako studia 2-letnie drugiego stopnia. Rok później uruchomione zostały również trzy pierwsze kierunki 4-letnich dziennych studiów jednolitych magisterskich: pedagogika szkolna, pedagogika specjalna i pedagogika w zakresie wychowania obronnego (Knapik, Szewczyk 1981: 153). Do 1972 r. kandydaci na studia mieli do wyboru jedną z trzech specjalności: resocjalizację dzieci i młodzieży społecznie niedostosowanej, rewalidację dzieci upośledzonych umysłowo, bądź rewalidację dzieci głuchych i niedosłyszących (Sprawozdanie... 1978/79). Inicjatorką i organizatorką tej ostatniej była Janina Baran.

Wraz z rozwojem pedagogiki specjalnej jako dziedziny nauki przemianom ulegało zaplecze materialne, struktura, a także stale poszerzający się skład osobowy jednostki organizacyjnej Uczelni, odpowiedzialny za przyszłość krakowskiej pedagogiki specjalnej.

Katedra Pedagogiki Specjalnej

Od 4 stycznia 1982 r. w miejsce dotychczasowego Zakładu Pedagogiki Specjalnej, działającego w obrębie Instytutu Nauk Pedagogicznych, została powołana, na podstawie uchwały Senatu oraz zgody Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, z zachowaniem pełnej ciągłości działalności i dotychczasowego profilu, Katedra Pedagogiki Specjalnej (Mikrut, Wyczęsany 1996: 155). Jeszcze w styczniu

1982 r. utworzono w jej obrębie trzy zespoły, odpowiadające specjalnościom, które funkcjonowały na studiach z zakresu pedagogiki specjalnej:

- surdopedagogiki, którego koordynatorem została Jadwiga Baran,
- oligofrenopedagogiki, którym kierowała Janina Wyczęsany,
- pedagogiki terapeutycznej, za który odpowiedzialna była Janina Szymańska (Protokół... 1982).

Pracownicy Katedry brali udział między innymi w badaniach „Wpływ przewlekłej choroby układu oddechowego na zachowania i wyniki w nauce dzieci w wieku szkolnym”. Był to temat opracowywany we współpracy z Terenowym Oddziałem Instytutu Matki i Dziecka w Rabce. Zadaniem zespołu, pod kierunkiem doc. Jadwigi Baran, było przygotowanie i sprawdzenie metodologii badań nad wpływem przewlekłych chorób na zachowanie się dzieci i wyniki w nauce. Badania trwały od roku akademickiego 1981/82 do 1986 r. Ich wyniki zostały przedstawione na konferencji „Wpływ przewlekłych chorób na zachowanie i wyniki w nauce dzieci i młodzieży” (KPS/420/86).

Jadwiga Baran kierowała katedrą do swojej śmierci (1986). Pracownia pedagogiki specjalnej dla uczczenia jej pamięci otrzymała jej imię (Dzienniki... 1983–1991). Od nowego roku akademickiego (1987/88) kierownikiem Katedry została doc. dr hab. Bożena Grochmal-Bach – lekarz psychiatra. W 1973 r. obroniła doktorat, a w 1986 r. uzyskała tytuł doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie psychiatrii, w tym samym roku została mianowana docentem. Na początku kariery zawodowej pracowała w Klinice Psychiatrycznej. Od 1980 r. została zatrudniona w Katedrze Pedagogiki Specjalnej. Zajmowała się problemami z pogranicza medycyny społecznej i pedagogiki leczniczej, mając ścisły kontakt z pracownikami Oddziału Terenowego Instytutu Matki i Dziecka w Rabce. Współpracowała z Przyszpitalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Krakowie, ze szkołami sanatoryjnymi w Rabce, Rymanowie Zdroju, Kołobrzegu, Zakopanem. Z jej inicjatywy wprowadzono nową specjalizację na studiach z zakresu pedagogiki specjalnej – rewalidację dzieci przewlekle chorych i kalekich.

W 1994 r. przy Centralnym Ośrodku Metodycznym Kształcenia i Dokształcania Nauczycieli (COMSN) powołano Zespół Pedagogiki Specjalnej, w którego pracach czynny udział brali m.in. pracownicy Katedry Pedagogiki Specjalnej z krakowskiej WSP. Dzięki ścisłej współpracy już w 1995 r. osoby te zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową na temat koncepcji kształcenia pedagogów specjalnych (Kosętko 2010: 71–72).

W 1992 r. Katedra Pedagogiki Specjalnej weszła w skład nowo utworzonego Wydziału Pedagogicznego (Mikrut, Wyczęsany 1996: 156). Dysponowała czterema pokojami dla nauczycieli akademickich, pracownią pedagogiki specjalnej i salą wykładową. Sytuacja lokalowa zmieniła się całkowicie w momencie wybudowania nowego budynku przeznaczonego na Wydział Pedagogiczny przy ul. Ingardena 4. Katedra została tam przeniesiona decyzją Rektora z dnia 25 stycznia 1995 r.,

otrzymując nowe pomieszczenia (Mikrut, Wyczesany 1996: 156). W budynku tym mieści się dzisiejszy Instytut Pedagogiki Specjalnej.

Kolejnym kierownikiem Katedry został dr Jan Pilecki, pracujący w jednostce od 1977 roku. Pracę zawodową rozpoczął w 1955 r. jako nauczyciel szkoły podstawowej, a później dyrektor placówki specjalnej (1963–1968). Do 1972 r. był pracownikiem wojewódzkiego ośrodka metodycznego i kierownikiem sekcji Szkolnictwa Specjalnego, a następnie wizytatorem-metodykiem. W 1977 r. rozpoczął pracę jako asystent w Zakładzie Pedagogiki Specjalnej w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej. Jego zainteresowania były ukierunkowane na metodykę nauczania. Po przekształceniu Zakładu w Katedrę Pedagogiki Specjalnej został zastępcą kierownika (funkcję tę pełnił w latach 1982–1987 oraz 1991–1994). Dr Jan Pilecki był organizatorem wielu konferencji, także tych międzynarodowych o różnorodnej tematyce. Podjął współpracę zagraniczną z wieloma ośrodkami naukowymi na całym świecie, z niektórymi z nich dzisiejszy Instytut nadal współpracuje.

Do 1999 r. badania statutowe związane były z kształceniem i usprawnianiem dzieci, młodzieży, dorosłych upośledzonych umysłowo w różnym stopniu; rozwijaniem i kształceniem kompetencji komunikacyjnych dzieci z zaburzeniami słuchu, mowy, upośledzonych umysłowo; rewalidacją dzieci i młodzieży przewlekle chorych i kalekich oraz poradnictwem i programowaniem opieki nad niepełnosprawnymi (KPS/46/98, KPS/110/2001, KPS/3/99/00). W czerwcu 1999 r., Uchwałą Rady Wydziału zatwierdzoną przez Senat, dokonano podziału Katedry i powołano cztery zakłady oraz jedną pracownię:

- Zakład Edukacji Integracyjnej i Poradnictwa, którego kierownikiem został prof. dr hab. Franciszek Wojciechowski,
- Zakład Dydaktyki Specjalnej, którym kierowała prof. dr hab. Janina Wyczesany,
- Zakład Wczesnej Interwencji Specjalnej, za który odpowiadała prof. dr hab. Aniela Korzon,
- Zakład Rozwoju i Zaburzeń Komunikacji wraz z Pracownią Logopedyczną, którego koordynatorem została prof. dr hab. Alicja Rakowska (KPS/3/99/00).

Nowy podział strukturalny wiązał się z poszerzeniem kadry naukowo-dydaktycznej o kolejnych specjalistów znanych w kręgach naukowych, ale także współpracujących ze środowiskiem osób niepełnosprawnych. Zmiany podyktowane były również trendami w teorii i praktyce pedagogiki specjalnej, nieustanny rozwój tej dziedziny przynaglał do uaktualniania oraz rozszerzania oferty studiów. Zakłady nie wiązały się z określoną specjalnością, dotyczyły problemów naukowo-badawczych wspólnych dla każdego rodzaju niepełnosprawności. Biorąc pod uwagę trendy pedagogiczne skupiono się na zagadnieniach związanych z kształceniem integracyjnym, rewalidacją dzieci w ramach zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju oraz rozwojem komunikacji. Strukturę Katedry zmodyfikowano jeszcze w roku akademickim 2000/01 zmniejszając ilość zakładów do trzech: Dydaktyki Specjalnej, Integracji Społecznej, Rozwoju i Zaburzeń Komunikacji (KPS/91/2001). Nadal działała Pracownia Logopedyczna.

W latach 1997–2005 pracownicy Katedry współpracowali na polu naukowym z: Wyższą Szkołą Pedagogiki Specjalnej (późniejsza Akademia Pedagogiki Specjalnej), Uniwersytetem Gdańskim, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetem Adama Mickiewicza, Wyższą Szkołą Pedagogiczną (późniejsza Akademia Pedagogiczna) w Bydgoszczy, Uniwersytetem Śląskim, Uniwersytetem Zielonogórskim, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, Uniwersytetem Wrocławskim (KPS/46/98, KPS/3/99/00, KPS/85/2000, KPS/91/2001, KPS/60/2002, KPS/106/2003, KPS/100/2004, KPS/67/2005). Recenzowali prace doktorskie, artykuły i monografie z zakresu pedagogiki specjalnej.

Po przejściu dr. Jana Pileckiego na emeryturę stanowisko kierownika Katedry Pedagogiki Specjalnej objęła Alicja Rakowska – filolog polski, logopeda, pedagog specjalny. Na Wydziale Humanistycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie uzyskała w 1982 r. stopień doktora, a w 1993 r. doktora habilitowanego. Stanowisko nauczyciela akademickiego w wymienionej katedrze pełniła w latach 1997–2004. Podmiotem jej badań zawsze były niepełnosprawne dzieci, zwłaszcza niesłyszące, ich procesy poznawcze oraz rozwój mowy. Szczególnie interesowały ją metody kształcenia i stymulowania umiejętności językowych dzieci upośledzonych umysłowo oraz trudności w opanowaniu systemu języka polskiego przez uczniów niesłyszących.

W 2004 r. na stanowisku kierownika Alicję Rakowską zastąpiła Janina Wyczęsany, pracująca w jednostce od roku 1971. Będąc pracownikiem uczelni, zajmowała również stanowisko w Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie oraz w Kolegium Nauczycielskim w Gliwicach (w latach 1994–2005). Zainteresowania badawcze prof. Janiny Wyczęsany skupiają się wokół zagadnień pedagogiki oraz dydaktyki specjalnej wraz z metodykami szczegółowymi. W jej publikacjach wyraźnie zarysowują się dwa obszary tematyczne: nauczanie matematyki w klasach początkowych szkoły specjalnej oraz pedagogika osób niepełnosprawnych intelektualnie. Badaczka, jako uznany autorytet w dziedzinie pedagogiki specjalnej, pozostaje aktywna w środowisku naukowym, a także wśród czynnych nauczycieli-metodyków. Utrzymuje kontakty zarówno z ośrodkami naukowo-badawczymi, jak i placówkami szkolnictwa specjalnego na terenie kraju.

Instytut Pedagogiki Specjalnej

W 2008 r. nastąpiły kolejne zmiany organizacyjne w strukturze Katedry. W miejsce Zakładu Dydaktyki Specjalnej utworzono Zakład Dydaktyki Specjalnej i Psychoedukacji z Piotrem Majewiczem na stanowisku kierownika, natomiast w miejsce Zakładu Rozwoju i Zaburzeń Komunikacji – Zakład Wspierania Rozwoju Osób z Niepełnosprawnością, którego kierownikiem została Jolanta Baran (KPS/93/2008). Katedra w takiej strukturze funkcjonowała do 1 października 2011 r. z dniem tym została przemianowana na Instytut Pedagogiki Specjalnej. Aktualnie w jego skład wchodzi pięć Katedr:

- Katedra Dydaktyki Specjalnej i Psychoedukacji – kierownik dr Danuta Wolska,
- Katedra Integracji Społecznej – kierownik dr hab. Katarzyna Parys,
- Katedra Rehabilitacji Psychopedagogicznej i Społecznej – kierownik dr hab. Joanna Konarska, prof. UP,
- Katedra Wspierania Rozwoju Osób z Niepełnosprawnością – kierownik dr hab. J. Baran, prof. UP,
- Katedra Zastosowań Techniki w Diagnostyce i Rehabilitacji Osób z Niepełnosprawnością – kierownik dr hab. Jolanta Zielińska, prof. UP.

Obecnie dyrektorem Instytutu jest dr hab. Adam Mikrut, prof. UP, wieloletni pracownik naukowo-dydaktyczny. Jego zastępcami mianowano dr Ewę Dyduch i dr. hab. Piotra Majewicza, prof. UP.

Instytut Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie ma za sobą długą historię działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej teoretyków i praktyków zasłużonych dla środowiska akademickiego oraz środowisk osób niepełnosprawnych. Instytut to miejsce pracy, podejmowania dyskusji naukowych, zdobywania wiedzy, rozszerzania horyzontów oraz nabywania i rozwijania kompetencji. To przestrzeń na styku teorii i praktyki pedagogicznej, w której od lat spotykają się osoby zaangażowane w tworzenie godnych warunków do edukacji i życia osób z niepełnosprawnością. Jako stosunkowo młoda jednostka wciąż się rozwija, szukając nowych rozwiązań w zakresie dydaktyki szkoły wyższej oraz badań dotyczących naturalnych praw osób niepełnosprawnych w przestrzeni edukacyjnej, społecznej czy zawodowej.

Literatura

- Baran J. (2007), *Kształcenie pedagogów specjalnych w Katedrze Pedagogiki Specjalnej AP*, [w:] *Tradycja, osiągnięcia, perspektywy pedagogiki specjalnej w kontekście zmian edukacyjnych*, G. Gunia, K. Plutecka, J. Wyczęsany (red.), Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków.
- Buczek A., Dyduch E., Klaczak M., Wójcik A. (2011), *Dzieje dydaktyki pedagogiki specjalnej*, [w:] *Dzieje dydaktyk przedmiotowych w 65-letniej tradycji Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, J.R. Paško, K. Potyrała, J. Zielińska (red.), Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków.
- Hampel J., Kiryk F., Pietrzkiewicz I. (red.) (2006), *Leksykon profesorów Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej 1946–2006*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków.
- Knapik D., Szewczyk E. (1981), *Instytut Nauk Pedagogicznych*, [w:] *Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 1946–1981*, Z. Ruta (red.), Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków.
- Kosęta H. (2010), *Zespół Pedagogiki Specjalnej COMSN i jego wkład w rozwój pedagogiki specjalnej*, [w:] *Krakowska pedagogika specjalna*, J. Wyczęsany, E. Dyduch (red.), Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków.
- Kulpa J. (1973), *Instytut Nauk Pedagogicznych*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny”, 46.
- Mikrut A., Wyczęsany J. (1996), *Katedra Pedagogiki Specjalnej*, [w:] *Źródła do dziejów Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie 1982–1996*, Z. Ruta (red.), Wydawnictwo Naukowe WSP, Kraków.

Wyczęsany J. (2007), *Udział Profesora Jana Konopnickiego w rozwoju pedagogiki specjalnej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie*, [w:] *Tradycja, osiągnięcia, perspektywy pedagogiki specjalnej w kontekście zmian edukacyjnych*, G. Gunia, K. Plutecka, J. Wyczęsany (red.), Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków.

Materiały Archiwum Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie:

Dzienniki podawcze z lat 1983–1991, dn. 05.04.1988, [w:] *Dzienniki podawcze z lat 1983–1991*, sygn. 386/9.

KPS/39/82, dn. 04.11.1982, [w:] *Plany badań KPS, 1981–1985*, sygn. 386/2.

KPS/420/86, dn. 30.07.1986, [w:] *Sprawy ogólne 1983–1984*, sygn. 386/26.

KPS/46/98, dn. 28.07.1998, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/3/99/00, dn. 24.09.1999, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/85/2000, dn. 20.09.2000, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/110/2001, dn. 28.11.2001, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/91/2001, dn. 19.09.2001, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/60/2002, dn. 24.09.2002, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/106/2003, dn. 02.12.2003, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/100/2004, dn. 24.09.2004, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

KPS/67/2005, dn. 09.09.2005, [w:] *Sprawozdania z działalności KPS 1992–2005*, sygn. 3020/1.

Plan pracy ZPS/plan zebrań/ na rok 1975/76, [w:] *Plany pracy Zakładu Pedagogiki Specjalnej 1973–1980*, sygn. 386/3.

Protokół z dn. 15.01.1982, [w:] *Protokoły z zebrań KPS 1981/82–1984/85*, sygn. 386/4.

Sprawozdanie roczne 1971/72, INP/252/72, dn. 28. 10. 1972, [w:] *Sprawozdania INP 1970–1984*, sygn. 386/1.

Sprawozdanie z działalności ZPS 1978/79, [w:] *Sprawozdania INP 1970–1984*, sygn. 386/1.

Sprawozdanie z działalności ZPS 1980/81, [w:] *Sprawozdania INP 1970–1984*, sygn. 386/1.

Zarządzenie Rektora Nr RS-02/127/74/, dn. 26.08.1974, [w:] *Sprawozdanie z działalności Katedry Pedagogiki Specjalnej 1992–2005*, sygn. 3020/1.

Materiały Archiwum Instytutu Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie:

KPS/93/2008, dn. 24.10.2008, [w:] *Dziekanat 2008–2010*.

How Was the History of the Institute of Special Pedagogy Created?

Abstract

The article contains information regarding the history of the origins of the Institute of Special Pedagogy. The process of structural development of the institution was presented, including the components such as: research-scientific activity, didactic activity, development of the scientific-didactic staff. The text has been divided into four parts, which is connected to four stages of organisational development of the institution: from the Chair of Experimental Research to the Institute of Special Pedagogy.

Keywords: Institute of Special Pedagogy, history, development of special pedagogues.

Magdalena Pasteczka

magister pedagogiki specjalnej. Zatrudniona na stanowisku asystenta w Instytucie Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się przede wszystkim wokół zagadnień aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych intelektualnie.